ความหมายและค่านิยมของคำรื่นหูในภาษาเขมร[1]
Meaning and Value of Euphemisms in Khmer

สุพักตรา เหียน[2] และอรทัย ชินอัครพงศ์[3]
Sopheaktra Hien[4] and Orathai Chinakharapong[5]

(Received: 13 May 2020; Revised: 29 May 2020; Accepted: 8 June 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภททางความหมายของคำรื่นหูและศึกษาค่านิยมของชาวเขมรที่สะท้อนจากการใช้คำรื่นหู ข้อมูลคำรื่นหูได้มาจาก 3 แหล่ง ได้แก่ พจนานุกรมภาษาเขมร เว็บไซต์ที่ใช้วัจนลีลาเป็นภาษาเขียน และนวนิยาย โดยใช้แนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์พบว่าในภาษาเขมรปรากฏคำรื่นหู 247 คำ เป็นคำที่แสดงความหมายตรง 138 คำ และความหมายแฝง 109 คำ คำรื่นหูที่สื่อความหมายตรงจำแนกได้เป็นคำรื่นหูเกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายมากที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องความผิดปกติทางรูปลักษณ์ สภาพจิตและสติปัญญา สัตว์ ของเสียและการขับถ่าย กิจกรรมทางเพศ โรคภัยไข้เจ็บ อาชีพ และชาติพันธุ์ ตามลำดับ ส่วนคำรื่นหูที่สื่อความหมายแฝงจำแนกได้เป็นคำรื่นหูเกี่ยวกับความตายมากที่สุด รองลงมาเป็นคำรื่นหูเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การกระทำ/กิจกรรม สงคราม ความสุขและความทุกข์ สิ่งของ เครือญาติ อาหาร และการปฏิบัติทางวัฒนธรรม ตามลำดับ นอกจากนี้การใช้คำรื่นหูยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมของชาวเขมร 4 ประการ ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับบุคคล ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม และค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: คำรื่นหู ความหมาย ค่านิยม ภาษาเขมร

Abstract

This study attempts to analyze the denotative and connotative meanings of euphemisms in Khmer and to explore Khmer cultural values reflected in those words. Data were collected from three main sources including Khmer dictionaries, websites, and novels and were analyzed by using the Cognitive Semantics approach. It was found that there were 247 euphemisms, 138 of which were of denotative meaning, while the other 109 were of connotative meaning. The euphemisms with denotative meaning were ranked by frequency from the highest to the lowest beginning with body organs; abnormality of physical appearance, mental states and intelligence; animals; bodily effluvia; sexual activities; diseases; occupations, and ethnicities, respectively. Likewise, the euphemisms with the connotative meaning most frequently involved the euphemisms of death, followed by those related to natural environment, food, activities, wars, happiness and sufferings, utensils, and cultural practices, in that order. It was also found that euphemisms in Khmer reflect four Khmer cultural values relating to beliefs, persons, society, and lifestyles.

Keywords: Euphemism, Meaning, Value, Khmer language

---

[1] บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “คำรื่นหูในภาษาเขมร : การศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2562

[2] นิสิต (ต่างชาติ) ระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

[3] อาจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญา และศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

[4] Master Degree’s student (foreigner) in Linguistics, Faculty of Humanities, Naresuan University

[5] Dr., Department of Linguistics, Folklore, Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Naresuan University

บทนำ

โดยทั่วไปทุกภาษามักจะมีคำที่ห้ามพูดที่เรียกว่า “คำต้องห้าม” (taboo words) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคำต้องห้ามเป็นสากลลักษณ์ของภาษา คำชนิดนี้เมื่อพูดแล้วอาจมีเสียงที่พ้องกับคำที่มีความหมายในทางไม่ดีตามความเชื่อของคนในสังคมนั้น หรือที่คนในสังคมนั้นถือว่าเป็นคำหยาบ ไม่สุภาพ หรือเมื่อพูดแล้วผู้ฟังอาจเกิดความรู้สึกอึดอัด ละอาย หรืออาจเนื่องมาจากการผวนคำ ซึ่งเมื่อผวนแล้วทำให้มีความหมายเปลี่ยนไปในทางหยาบโลน (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2558, หน้า 179) นอกจากนี้ คำต้องห้ามถือว่าเป็นคำที่มีความหยาบคายมากจนทำให้คนในสังคมไม่กล้ากล่าวถึง เพราะถ้าพูดออกมาแล้วอาจจะไม่เป็นที่ยอมรับหรือถูกลงโทษทางศีลธรรม คำชนิดนี้แม้จะไม่ควรกล่าวในการสนทนาปกติในสังคมของสุภาพชนโดยทั่วไปก็ตาม แต่ในบางสถานการณ์อาจถูกนำมากล่าวถึงได้ เช่น ในขณะที่ผู้พูดมีอารมณ์โกรธ และต้องการระบายความโกรธนั้นออกมา (จารุวรรณ พุ่มพฤกษ์, 2538, หน้า 4)

ตามพจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ทั่วไป (ราชบัณฑิตยสภา, 2560, หน้า 431) ได้จำแนกประเภทของคำต้องห้ามเป็น 2 ประเภท คือ 1) คำที่ห้ามพูดทุกสถานการณ์ (totally taboo) เช่น คำที่หมายถึงอวัยวะเพศและกิจกรรมทางเพศ 2) คำที่ห้ามพูดในบางสถานการณ์ (contextually taboo) เช่น คำว่า *ผัว เมีย ตาย มะเร็ง* และคำเรียกชื่อสัตว์ร้ายในขณะเดินป่า เช่น *เสือ งู* เป็นต้น ในความเป็นจริง คำต้องห้ามเกิดขึ้นเพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความอายและความกลัว คำที่เกี่ยวกับเพศจึงเป็นคำที่น่าอับอายที่จะกล่าวออกมา จึงกลายเป็นคำต้องห้าม ส่วนความกลัวในเรื่องต่างๆ เช่น กลัวความตาย กลัวโรคภัยไข้เจ็บ กลัวสัตว์ร้าย หรือกลัวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็อาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดคำต้องห้ามด้วย ดังที่แอลลันและเบอร์ริดจ์ (Allan & Burridge, 2006) กล่าวว่าคำต้องห้ามเกี่ยวข้องกับ 10 เรื่อง ได้แก่ 1) อวัยวะในร่างกาย 2) กิจกรรมทางเพศ 3) การขับถ่ายหรือสิ่งที่ขับถ่ายออกมาจากร่างกาย 4) ชื่อสัตว์ 5) เชื้อชาติ 6) ความเชื่อ 7) เรื่องเหนือธรรมชาติ 8) การสาปแช่ง 9) ความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตหรือสติปัญญา และ 10) รูปลักษณ์ภายนอกที่ผิดปกติ

ในหลายวัฒนธรรมไม่นิยมกล่าวถึงเรื่องส่วนตัว เช่น เรื่องการขับถ่าย เพศ การเจ็บไข้ได้ป่วย การคลอดบุตร หรือการตาย การกล่าวถึงเรื่องเหล่านั้นตรงๆ จึงอาจถูกมองว่าหยาบคาย และไม่ละเมียดละไม หรือทำให้ผู้ฟังได้รับความสะเทือนใจ การหาเรื่องอื่นมากล่าวแทนที่แต่ให้มีความเข้าใจตามที่ต้องการจึงนิยมกันว่าดี (สุริยา รัตนกุล, 2544, หน้า 119) ดังนั้น เมื่อผู้พูดจำเป็นต้องกล่าวถึงคำต้องห้ามเหล่านี้ ผู้พูดจึงต้องใช้วิธีเลี่ยงคำนั้นๆ โดยหาคำอื่นมาใช้แทนเพื่อไม่ให้การใช้ภาษาส่งผลกระทบต่อค่านิยมและวัฒนธรรม และไม่ทำให้ตัวผู้พูดเองถูกตำหนิติเตียน หรือไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมนั้น คำที่ถูกนำมาใช้แทนคำต้องห้ามนี้เรียกว่า “คำรื่นหู” (euphemism) (ปราณี กุลละวณิชย์, 2527, หน้า 36) คำรื่นหูเป็นเรื่องของน้ำเสียงและท่วงทำนองของผู้พูดซึ่งพูดถึงสิ่งไม่สุภาพ ไม่น่ายินดี โดยทำให้สิ่งที่พูดออกมานั้นมีความรื่นหูและสุภาพจนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมได้ การใช้คำรื่นหูนี้ไม่เพียงแต่เป็นการใช้คำเพื่อตัวผู้ฟังเท่านั้น แต่ยังเป็นการใช้คำเพื่อตัวผู้พูดเองด้วย เพราะหากผู้พูดใช้คำที่ระคายหู ผู้พูดอาจถูกมองว่าเป็นผู้ไร้การศึกษาอบรมซึ่งทำให้ผู้พูดไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม (แก้วใจ จันทร์เจริญ, 2533, หน้า 18)

ที่ผ่านมา มีการศึกษาเกี่ยวกับคำรื่นหูในภาษาต่างๆ เช่น งานวิจัยของแอลลันและเบอร์ริดจ์ (Allan & Burridge, 1991) ศึกษาคำรื่นหูและคำระคายหูในภาษาอังกฤษ งานวิจัยของแก้วใจ จันทร์เจริญ (2533) ศึกษาคำรื่นหูในภาษาไทย งานวิจัยของดาว ธี กิมเยียน (Đào, 2015) ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคำต้องห้ามและคำรื่นหูในภาษาเวียดนามและภาษาเขมร งานวิจัยของภัทรภร วณิชธนากุล (2559) ศึกษาเปรียบเทียบคำรื่นหูภาษาจีน-ไทย เป็นต้น ซึ่งอาจจะเห็นได้ว่า การใช้คำรื่นหูเป็นปรากฏการณ์ที่มีในทุกภาษา และมี

ความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของสังคมมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ เช่น ความเชื่อ การเมือง วรรณกรรม และภาษาศาสตร์ ส่วนในภาษาเขมรพบว่าการศึกษาวิเคราะห์คำรื่นหูยังมีข้อจำกัด จากการค้นคว้าเอกสารพบว่า การอธิบายเกี่ยวกับคำรื่นหูในภาษาเขมรมีปรากฏในหนังสือไวยากรณ์ภาษาเขมรของ ฆิน สุข (Khin, 2007) ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับการใช้คำรื่นหูเพื่อลดความหมายของคำหยาบคายเรื่องเพศ อวัยวะบางส่วนในร่างกาย การขับถ่าย ชื่อสัตว์ร้าย และชื่อโรคภัยไข้เจ็บ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเรื่อง “คำต้องห้ามต่างๆ ในสังคมกัมพูชา” ของ ซ็อม เองเลียง (Sam, 2012) ได้วิเคราะห์คำต้องห้ามในภาษาเขมร โดยจำแนกคำต้องห้ามตามปัจจัยที่ทำให้เกิดคำต้องห้ามทั้ง 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยทางศีลธรรม (คำด่า คำหยาบคาย คำสบประมาท คำอวดอ้าง คำโกหก และคำสามัญ) ปัจจัยทางจิตวิทยา (คำเกี่ยวกับสวัสดิภาพ คำเกี่ยวกับสุขภาพ คำเกี่ยวกับจิตใจ และคำเกี่ยวกับความกลัว) และปัจจัยอื่นๆ (คำยกย่องทารกและเด็ก และคำเรียกชื่อในป่า) แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้ไม่ได้ศึกษาคำรื่นหูที่ครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ความหมายที่สะท้อนถึงมโนทัศน์ ค่านิยม หรือวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาดังที่แนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานสามารถแสดงความสัมพันธ์เหล่านี้ได้ ดังนั้นจึงยังมีประเด็นของคำรื่นหูที่ควรต้องศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่ประเภททางความหมายของคำรื่นหูและค่านิยมที่สะท้อนจากการใช้คำรื่นหู โดยใช้แนวคิดทางอรรถศาสตร์ปริชาน

การศึกษาภาษามักเริ่มจากการศึกษาความหมายของคำ ซึ่งมีความจำเป็นต้องพึ่งพาความหมายตามพจนานุกรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา แต่อย่างก็ตามความหมายตามพจนานุกรมเป็นประเภทความหมายที่ไม่ต้องอาศัยบริบทในการตีความ แต่การศึกษาความหมายของคำหนึ่งๆ นั้นจำเป็นต้องอาศัยบริบทในการตีความเพื่อจะได้เข้าใจถึงมโนทัศน์ที่เป็นรูปแบบจำลองของประสบการณ์และความเข้าใจเกี่ยวกับโลกของผู้ใช้ภาษาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น (พิชญ์สินี เสถียรธราดล และอรทัย ชินอัครพงศ์, 2560, หน้า 106) ในมุมมองของนักภาษาศาสตร์ปริชาน ภาษาเป็นสื่อสะท้อนความคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาดังนั้นการวิเคราะห์คำที่ใช้ในภาษาจึงสามารถนำไปสู่การเข้าใจและวิเคราะห์ระบบปริชานของมนุษย์ได้

จากข้อสังเกตข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คำรื่นหูในภาษาเขมรเป็นประเด็นหนึ่งของภาษาที่ควรศึกษาให้ลึกซึ้งในแง่มุมต่างๆ โดยการวิเคราะห์ประเภททางความหมายของคำรื่นหูตามแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานเพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์และค่านิยมของชาวเขมรจากการใช้คำรื่นหูในชีวิตประจำวัน งานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะคำรื่นหูในภาษาเขมรมาตรฐาน สมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นภาษาเขมรที่นำมาใช้ในวัจนลีลาที่เป็นภาษาเขียน และจะไม่ศึกษาถ้อยคำรื่นหูในลักษณะดังนี้ 1) คำรื่นหูในภาษาถิ่นย่อยต่างๆ 2) คำรื่นหูประเภทคำสแลง (slang) คำเฉพาะวงการ (jargon) และ 3) คำราชาศัพท์และคำสุภาพที่ใช้กับเชื้อพระวงศ์หรือพระสงฆ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจาก 3 แหล่ง ได้แก่ 1) พจนานุกรมภาษาเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ. 2511 (Buddhist Institute, 1967) โดยพิจารณาจากความหมายของคำ และการระบุชนิดของคำว่าเป็นคำหยาบ คำต้องห้าม หรือคำสุภาพ เป็นต้น เพื่อตรวจสอบว่าคำใดเป็นคำต้องห้าม หรือคำรื่นหู 2) ค้นหาคำรื่นหูจากเว็บไซต์ https://hellokrupet.com/ ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่ใช้วัจนลีลาภาษาเขียนและมีเนื้อหาเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพทั้งสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต และสุขภาพทางเพศ โดยบทความส่วนใหญ่ใช้คำรื่นหูเพื่อแทนคำต้องห้ามเกี่ยวกับความอายเรื่องเพศ อวัยวะบางส่วนในร่างกาย ชื่อโรคภัยไข้เจ็บ ความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตใจ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลที่โพสต์ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.

2563 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 จำนวน 150 โพสต์ 3) นวนิยายภาษาเขมรที่ได้รับการกล่าวขานว่าใช้ภาษาสุภาพ ไม่ใช้ภาษาที่รุนแรงหรือหยาบคาย เช่น **លោកស្រីកូន** *'คุณหญิงลูก'* **បទុមកេសរ** *'ปทุมเกสร'* **ទុកបរិញ្ញាបត្រឱ្យមេឃមើល** *'ไว้ใบปริญญาบัตรให้ฟ้ามอง'* **ក្បាលត្រីប្រឡាក់** *'หัวปลาเค็ม'* ฯลฯ จากนั้นผู้วิจัยตัดคำที่พบซ้ำกันออก ได้คำรื่นหูทั้งสิ้น 247 คำ หลังจากนั้นนำข้อมูลคำรื่นหูที่เก็บได้ทั้งหมดมาจัดประเภทตามความหมายของสิ่งที่ต้องการสื่อถึง เช่น อวัยวะในร่างกาย ความตาย กิจกรรมทางเพศ เป็นต้น

หลังจากการจัดประเภทคำรื่นหูทั้ง 247 คำตามกลุ่มความหมายแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ความหมายตรงตามพจนานุกรมเขมร (Buddhist Institute, 1967) และความหมายแฝงตามแบบของแก้วใจ จันทร์เจริญ (2533) และซ็อม เองเลียง (Sam, 2012) พร้อมทั้งอธิบายค่านิยมที่สะท้อนออกมาจากการใช้คำรื่นหูโดยเลือกคำที่เป็นตัวแทนของคำแต่ละกลุ่มออกมาเพื่ออธิบาย กล่าวคือคัดเลือกคำที่มีความหมายครอบคลุมคำอื่นๆ ภายในกลุ่มมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้การถ่ายถอดสัทอักษรเฉพาะคำต้องห้ามเกี่ยวกับเรื่องเพศเท่านั้น เนื่องจากคำชนิดนี้มีความหยาบคายมาก และคนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับหากจะเขียนหรือพูดออกมา โดยอ้างอิงตามพจนานุกรมการออกเสียงภาษาเขมร (ภาษาเขมรมาตรฐานและภาษาเขมรถิ่นพนมเปญ) ของซอง มีแซล ฟิลิปี และเหียบ จันท์วิจิตร (Filippi & Hiep, 2016) เป็นหลัก

ผลการวิจัย

1. ประเภทของคำรื่นหูในภาษาเขมร

ผลการวิเคราะห์คำรื่นหูในภาษาเขมรที่เก็บรวบรวมได้ จำนวน 247 คำ สามารถจำแนกประเภทตามกลุ่มความหมายได้ 9 กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงอัตราส่วนการปรากฏของคำรื่นหูประเภทต่างๆ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

อันดับ	ประเภทคำรื่นหู	จำนวนคำ	ร้อยละ
1	อวัยวะในร่างกาย	52	21.05
2	ความตาย	39	15.79
3	ความบกพร่อง/ความผิดปกติทางรูปลักษณ์ สภาพจิต และสติปัญญา	37	14.98
4	กิจกรรมทางเพศ	35	14.17
5	ของเสียและการขับถ่ายของเสีย	34	13.77
6	สัตว์	25	10.12
7	โรคภัยไข้เจ็บ	13	5.26
8	อาชีพ	10	4.05
9	ชาติพันธุ์	2	0.81
	รวม	**247**	**100**

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า คำรื่นหูเกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายมีจำนวนปรากฏมากที่สุดถึง 52 คำ และคำรื่นหูเกี่ยวกับชาติพันธุ์มีจำนวนปรากฏน้อยที่สุดเพียง 2 คำ ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบาย และยกตัวอย่างแต่ละกลุ่มความหมายในหัวข้อถัดไป

2. ความหมายของคำรื่นหูในภาษาเขมร

2.1 ความหมายตรงของคำรื่นหู

ความหมายตรงของคำรื่นหูเป็นความหมายตามหน่วยศัพท์ของคำรื่นหูที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรม ซึ่งเป็นคำที่ผู้ฟังที่อยู่ในสังคมกัมพูชาไม่ต้องตีความหมาย กล่าวคือเมื่อได้ยินคำรื่นหูเหล่านั้นก็เข้าใจทันที เพราะเป็นคำที่ใช้แทนคำต้องห้ามโดยตรง การวิเคราะห์ความหมายตรงของคำรื่นหูในภาษาเขมรในงานวิจัยนี้จะยึดความหมายตามพจนานุกรมภาษาเขมร (Buddhist Institute, 1967) เป็นหลัก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลคำรื่นหูในภาษาเขมร 247 คำ พบคำรื่นหูที่สามารถสื่อหรือตีความได้ว่าเป็นความหมายตรงจำนวน 138 คำ คิดเป็นร้อยละ 55.87 ซึ่งสามารถนำมาจัดกลุ่มประเภททางความหมายได้ 8 กลุ่ม เรียงตามลำดับอัตราส่วนการปรากฏจากมากที่สุดดังนี้ 1) อวัยวะในร่างกาย 2) ความบกพร่อง/ความผิดปกติทางรูปลักษณ์ สภาพจิต และสติปัญญา 3) สัตว์ 4) ของเสียและการขับถ่ายของเสีย 5) กิจกรรมทางเพศ 6) โรคภัยไข้เจ็บ 7) อาชีพ และ 8) ชาติพันธุ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คำรื่นหูที่สื่อความหมายตรงเกี่ยวกับ**อวัยวะในร่างกาย** ได้แก่ อวัยวะเพศ อวัยวะส่วนบน อวัยวะส่วนท้าย และขนที่ลับ คำในภาษาเขมรที่กล่าวถึงอวัยวะสืบพันธุ์ของชายและหญิง โดยทั่วไปถือเป็นคำหยาบคายน่าอับอายมากหรือเป็นคำต้องห้ามที่ไม่ใช้กันในที่สาธารณะ จึงต้องนำคำรื่นหูมาใช้แทน ได้แก่ **คำรื่นหูแทนอวัยวะเพศชาย** เช่น ប្រដាប់ភេទប្រុស /[prɒdap-pheːt]-prɔh/ *'เครื่องเพศชาย'* លិង្គ /lɨŋ/ *'ลึงค์'* អង្គ /ʔɑŋ/ *'องค์'* អង្គជាត /ʔɑŋ-ciət/ *'องคชาต'* អង្គកំណើត /ʔɑŋ-kɒmnaət/ *'องค์กำเนิด'* เป็นต้น **คำรื่นหูแทนอวัยวะเพศหญิง** เช่น ប្រដាប់ភេទស្រី /prɒdap-pheːt-srɛj/ *'เครื่องเพศหญิง'* យោនី /joniː/ *'โยนี'* ល្វែងក្រោម /lᵊβɛːɲ-kraɔm/ *'ส่วนล่าง'* เป็นต้น นอกจากอวัยวะเพศยังมีคำรื่นหูที่อ้างถึงอวัยวะส่วนบนและอวัยวะส่วนล่าง ซึ่งถือว่าเป็นคำหยาบคายเช่นกัน ได้แก่ **คำรื่นหูแทนอวัยวะส่วนบน** '**หน้าอก**' เช่น ទ្រូង /truːŋ/ *'ทรวง'* ល្វែងលើ /ləβɛːɲ-ləː/ *'ส่วนบน'* សុដន់ /sɔʔdɑn/ *'ถัน'* เป็นต้น **คำรื่นหูแทนอวัยวะส่วนท้าย** '**ก้น**' เช่น គូទ /kuːt/ *'ส่วนที่ปกปิด'* ទ្វារធំ /tʰβiːɜ-thɔm/ *'ทวารใหญ่'* เป็นต้น อีกทั้ง**คำรื่นหูแทนขนในที่ลับ** เช่น រោមកន្លែងសម្ងាត់ /roːm-[kɑnlaɛɲ-sɒmŋat]/ *'ขนที่ลับ'* រោមប្រដាប់ភេទ /roːm-[prɒdap-pheːt]/ *'ขนอวัยวะเพศ'*

นอกจากคำรื่นหูที่สื่อความหมายตรงเกี่ยวกับอวัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกายแล้ว ยังมีคำรื่นหูประเภท**รูปลักษณ์** ซึ่งเป็นรูปลักษณะภายนอกที่มองเห็น เป็นลักษณะรวมของมนุษย์ที่รับรู้กันโดยทั่วไปและแสดงออกมาหรือปรากฏให้ผู้อื่นเห็น คำรื่นหูซึ่งถูกใช้แทนคำต้องห้ามที่เกี่ยวกับรูปลักษณ์หรือบุคลิกภาพภายนอกของบุคคลที่มีความบกพร่องหรือผิดปกติเพื่อลดความรุนแรงของคำเดิมและไม่ทำให้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ฟัง ได้แก่ ความพิการ สัดส่วนที่ไม่ดี ผิวพรรณที่ไม่ดี ความแก่ ความขี้เหร่ และเพศที่ผิดเพี้ยน

คำรื่นหูแทนความพิการ เช่น คำว่า ពិការភ្នែក /piʔkaː-pʰnɛːc/ *'พิการตา'* แทนตาบอด คำว่า និយាយមិនបាន /niʔjiəj-mən-baːn/ *'พูดไม่ได้'* แทนใบ้ คำว่า ត្រចៀកធ្ងន់ /trɒciəʔ- tʰŋɔn/ *'หูหนัก'* แทนหูหนวก คำว่า ពិការជើង /piʔkaː-cəːŋ/ *'ขาพิการ'* แทนเป๋ นอกจากคำรื่นหูแทนความพิการยังมี**คำรื่นหูแทนสัดส่วนที่ไม่ดี** ได้แก่ คำรื่นหูว่า មានព្រលឹង /miən-prɔləŋ/ *'มีขวัญ'* และ មានសាច់មានឈាម /miən-sac-miən-chiəm/ *'มีเนื้อมีเลือด'* แทนความอ้วน คำว่า តូចច្រឡឹង /toʊc-crɒlɜŋ/ *'เล็กน้อย'* แทนความเตี้ย คำว่า មិនសូវមានសក់ /mən-sɜi-miən-sɒʔ/ *'ไม่ค่อยมีผม'* แทนหัวล้าน ส่วน**คำรื่นหูแทนผิวพรรณที่ไม่ดี** ได้แก่ คำว่า ស្រអែម /srɒʔaɛm/ *'คล้ำ'* แทนผิวดำ และคำว่า គ្មានសំណើម /kʰmiən-sɒmnaəm/ *'ไม่มีความชื้น'* แทนผิวเหี่ยวแห้ง นอกจากนี้ยังพบ**คำรื่นหูแทนความขี้เหร่** ดังคำว่า មុខមាត់មិនសូវបាន /[mʊk-moat]-mən-sɜi-baːn/ *'หน้าตาไม่ค่อยได้'* และ មុខមាត់មិនសមប្រកប /[mʊk-moat]-mən-[sɒːm-prɒkɒːp]/ *'หน้าตาไม่สมประกอบ'* **คำรื่นหูแทนความแก่** เช่น អាយុច្រើន /ʔəjuʔ-craən/ *'สูงอายุ'* พร้อมทั้ง**คำรื่นหูแทนเพศที่ผิดเพี้ยน** เช่น ភេទទីបី /pheːt-[tiː-ɓɜi]/ *'เพศที่สาม'* และ អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា /nĕaʔ-srɒlaɲ-pheːt-doʊc-kʰniːə/ *'ผู้รักร่วมเพศ'* แทนกะเทย นอกจากนี้ยังมีคำรื่นหูที่ใช้แทนคำต้องห้ามเกี่ยวกับ**สภาพจิต**ที่ผิดปกติ ดังคำรื่นหูแทนความบ้าว่า ខូចសតិ /khoʊc-saʔteʔ/ *'เสียสติ'* และ វិកលចរិត /βikɑl-caʔrət/ *'วิกลจริต'* พร้อมทั้งคำรื่นหูที่ใช้แทนคำต้องห้ามเกี่ยวกับความบกพร่องทาง**สติปัญญา** ดังคำรื่นหูแทนความโง่ เช่น មិនឈ្លាសវៃ /mən-cʰliəh-βɨj/ *'ไม่ฉลาด'* และ មិនសូវឆ្លាត /mən-sɜi-cʰlaːt/ *'ไม่ค่อยฉลาด'* เป็นต้น

คำรื่นหูที่มีความหมายตรงเกี่ยวกับ**สัตว์** เป็นคำรื่นหูที่ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการเอ่ยถึงชื่อสัตว์โดยตรง เนื่องจากชาวเขมรเชื่อว่าในขณะเดินเข้าป่า หรือภูเขา ห้ามเอ่ยถึงชื่อสัตว์ร้ายโดยตรง เพราะกลัวว่าจะมีสัตว์ร้ายต่างๆ เช่น *เสือ ช้าง งู ผึ้ง จระเข้* เป็นต้น ออกมาทำร้าย จึงต้องนำคำรื่นหูมาใช้แทน ได้แก่ **คำรื่นหูแทน 'เสือ'** เช่น ឆ្មា /cʰmaː/ *'แมว'* และ សត្វធំ /sat-thɔm/ *'สัตว์ใหญ่'* **คำรื่นหูแทน 'ช้าง'** เช่น ក្របី /krɒbɛj/ *'ควาย'* គោ /koː/ *'วัว'* และ សត្វស្លូត /sat-sloʊt/ *'สัตว์อ่อนโยน'* **คำรื่นหูแทน 'งูเห่า'** เช่น ជន្លេន /cʊnleːn/ *'ไส้เดือน'* และ អន្ទង់ /ʔɑntʊŋ/ *'ปลาไหล'* **คำรื่นหูแทน 'ผึ้ง'** เช่น រុយ /rʊj/ *'แมลงวัน'* **คำรื่นหูแทน 'จระเข้'** เช่น ក្រពា /krɒpiə/ *'ไอ้โขง'* และ ជីងចក់ /ciɲcɑʔ/ *'จิ้งจก'*

ส่วนคำรื่นหูเกี่ยวกับ**ของเสียและการขับถ่ายของเสีย**จากร่างกายมนุษย์ ได้แก่ **คำรื่นหูแทนของเสียที่เป็นกากอาหาร** เช่น លាមក /liəmŭəʔ/ *'สิ่งไม่ดี'* และ ឧច្ចារៈ/ឧច្ចរ /ʔɔccaraʔ/ *'อุจจาระ'* เป็นต้น **คำรื่นหูแทนของเสียที่เป็นของเหลว** เช่น ទឹកមូត្រ /tək-moʊt/ *'น้ำมูตร'* **คำรื่นหูแทนประจำเดือน** เช่น អត់ស្រួលខ្លួន /[ʔat-sruəl]-kʰluən]/ *'ไม่สบายตัว'* **คำรื่นหูแทนสถานที่ขับถ่ายของเสีย** เช่น បន្ទប់ទឹក /ɓɒntʊp-tək/ *'ห้องน้ำ'* **คำรื่นหูแทนกริยาขับถ่ายกากอาหาร** เช่น បញ្ចេញចោល /[bɑɲ-cɛɲ]-caɔl/ *'เบ่งทิ้ง'* បន្ទោបង់លាមក /[ɓɒnto-bɑŋ]-liəmŭəʔ/ *'ขับถ่ายสิ่งไม่ดี'* เป็นต้น อีกทั้ง**คำรื่นหูแทนกริยาขับถ่ายของเหลว** เช่น បន្ទោបង់ទឹកនោម /[ɓɒnto-bɑŋ]-[tək-noːm]/ *'ขับถ่ายน้ำเบา'* และ ទៅបន្ទប់ទឹក /təi-[ɓɒntʊp-tək]/ *'ไปห้องน้ำ'*

นอกจากนี้ เรื่องเพศเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันในมิติทางวัฒนธรรมอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากข้อจำกัดในการพูดถึงเรื่องเพศทั้งบริบทในครอบครัว และในพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากการกล่าวถึงเรื่องเพศเป็นเรื่องที่คนในสังคมเขมรถือว่าไม่สุภาพไม่ควรนำมากล่าวอย่างเปิดเผย จึงทำให้คำที่หมายถึงการร่วมเพศกลายเป็นคำต้องห้าม และต้องใช้คำรื่นหูแทน คำรื่นหูในภาษาเขมรที่มีความหมายตรงอ้างถึง**กิจกรรมทางเพศ** ได้แก่ คำว่า **មានទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទ** /miən tʊmnɨəʔtʊmnɔːŋ pʰlɨi-pheːt/ *'มีความสัมพันธ์ทางเพศ'* **រួមភេទ** /ruəm-pheːt/ *'ร่วมเพศ'* และ **សេពកាម** /seːp-kaːm/ *'เสพกาม'* เป็นต้น

นอกเหนือจากนั้น คำรื่นหูที่มีความหมายตรงเกี่ยวกับ**โรคภัยไข้เจ็บ**มักจะเป็นคำที่ใช้แทนการเอ่ยถึงโรคที่รักษายาก เพราะมีความเชื่อว่าเมื่อพูดถึงโรคร้ายโดยตรง อาจจะทำให้โรคนั้นเกิดขึ้นกับตนหรือคนใกล้ชิดได้ ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ชื่อโรคร้ายเป็นคำที่ผู้คนจะไม่พูดถึงหรือสังคมห้ามพูด และกลายเป็นคำต้องห้ามในที่สุด จึงต้องเลี่ยงไปใช้คำอื่นหรือใช้วิธีกล่าวถึงโดยทางอ้อม ได้แก่ **คำรื่นหูแทนโรคเอดส์** เช่น **ជំងឺស៊ីដា** /cʊmŋiː-sidaː/ *'โรคสิดา/ภูมิคุ้มกันบกพร่อง'* **คำรื่นหูแทนโรคซิฟิลิส** เช่น **ជំងឺកាមរោគ** /cʊmŋiː-kaːməroːk/ *'กามโรค'* **คำรื่นหูแทนโรคมะเร็ง** เช่น **សាច់កាច** /sac-kaːc/ *'โรคเนื้อร้าย'* และ**คำรื่นหูแทนโรคบ้า** เช่น **ជំងឺសរសៃប្រសាទ** /cʊmŋiː-sɒsaj-prɒsaːt/ *'โรคเส้นประสาท'*

คำรื่นหูที่สื่อความหมายตรงเกี่ยวข้องกับ**อาชีพ** มักเป็นอาชีพที่ต้อยต่ำตามที่สังคมหนึ่งๆ กำหนด มีรายได้น้อย ไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ และอาชีพที่คนไม่ยอมรับในสังคม การใช้คำรื่นหูแทนอาชีพเหล่านี้ก็เพื่อลดความอับอายของคนที่ประกอบอาชีพ ดัง**คำรื่นหูที่ใช้แทนอาชีพคนเก็บขยะ** เช่น **អ្នកអនាម័យ** /nĕaʔ-ʔaʔnamai/ *'พนักงานอนามัย'* **คำรื่นหูแทนอาชีพคนรับใช้** เช่น **ជំនួយការមេផ្ទះ** /cʊmnuəjkaː-[meː-pʰtĕah]/ *'ผู้ช่วยแม่บ้าน'* และ **មេផ្ទះ** /meː-pʰtĕah/ *'แม่บ้าน'* **คำรื่นหูแทนอาชีพโสเภณี** เช่น **ស្រីភេសុីផ្លូវភេទ** /srɛj-rɔʔ-si-pʰlɨi-pheːt/ *'ผู้หญิงหากินทางเพศ'* และ **ស្រីប្រកបរបរផ្លូវភេទ** /srɛj-prɒkɒːp-rɔbɒː-pʰlɨi-pheːt/ 'ผู้หญิงประกอบอาชีพทางเพศ' **คำรื่นหูแทนอาชีพยาม** เช่น **ភ្នាក់ងារបម្រើអតិថិជន** /pʰnĕaʔŋiːɜ-bɒmraɜ-ʔaʔteʔthеʔcʊn/ *'พนักงานบริการลูกค้า'* และ **សន្តិសុខ** /sɑntеʔsɔk/ *'สันติสุข'*

ในส่วนของคำรื่นหูที่สื่อความหมายตรงอ้างถึง**ชาติพันธุ์** เป็นคำรื่นหูแทนคำเรียกชนกลุ่มน้อยในประเทศกัมพูชา เพื่อสร้างความเสมอภาคในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ปูโนง (Bunong) เช่น **ខ្មែរឈើ** /kʰmaːɛ-ləː/ *'เขมรบน'* และ **ជនជាតិដើមភាគតិច** /cʊn-ciət-daɜm-phiĕʔ-tɛc/ *'ชนกลุ่มน้อย'*

2.2 ความหมายแฝงของคำรื่นหู

ความหมายแฝงเป็นความหมายที่นอกเหนือไปจากความหมายประจำรูปคำ เป็นความหมายในเชิงอัตวิสัย กล่าวคือมีเจตนาของผู้พูดที่ต้องการสื่อความรู้สึกนึกคิดของตน และมีความเข้าใจที่เกิดจากการตีความของผู้ฟังเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (แก้วใจ จันทร์เจริญ, 2533, หน้า 41)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลคำรื่นหูในภาษาเขมร 247 คำ พบคำรื่นหูที่สามารถตีความได้ว่าเป็นความหมายแฝง 109 คำ คิดเป็นร้อยละ 44.13 ซึ่งสามารถนำมาจัดกลุ่มประเภททางความหมายได้ 9 กลุ่ม

เรียงตามลำดับอัตราส่วนการปรากฏจากมากที่สุดดังนี้ 1) ความตาย 2) สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ 3) การกระทำ/กิจกรรม และกิจวัตร 4) สงคราม 5) ความสุขและความทุกข์ 6) สิ่งของ/เครื่องใช้/วัตถุต่างๆ 7) เครือญาติ 8) อาหาร และ 9) การปฏิบัติทางวัฒนธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คำรื่นหูเกี่ยวกับ**ความตาย**สื่อความหมายแฝงโดยเปรียบเทียบความตายกับ 8 เรื่อง ได้แก่ การสิ้นสุด/การหมดสภาพ การเดินทาง การทำลาย การดับของไฟ/แสงสว่าง ความสุข ความไม่เที่ยง การพักผ่อน และการกระทำแห่งกาล ความตายเป็น**การสิ้นสุด/การหมดสภาพ**ของสิ่งที่ดำเนินอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการสิ้นสุด/การหมดสภาพมาสร้างคำรื่นหูแทนการตาย ได้แก่ *สิ้น เสีย พัง ขาด* และ*หมด* ดังคำว่า **ផុតទុក្ខ** /phɔt-tʊk/ *'สิ้นทุกข์'* **ផុតកម្ម** /phɔt-kam/ *'สิ้นกรรม'* **ផុតកម្មផុតពៀរ** /phɔt-kam-phɔt-piːɜ/ *'สิ้นกรรมสิ้นเวร'* **ផុតដង្ហើម** /phɔt-dɑŋhaɜm/ *'สิ้นลม'* **ខូច** /khoʊc/ *'พัง'* **ដាច់ខ្យល់** /ɗac-kʰcɑl/ *'ขาดลม'* และ**អស់បុណ្យវាសនា** /ʔɑh-ɓɔn-βɨɜhsnaː/ *'หมดบุญวาสนา'* เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเปรียบเทียบการตายกับ**การเดินทาง** โดยการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการเดินทาง เช่น *เดิน จาก แยกออก* และ *ไป* มาสร้างเป็นคำรื่นหู ดังคำว่า **ដើរ** /daɜ/ *'เดิน'* **លាចាកលោក** /liɜ-caːʔ-loːk/ *'ลาจากโลก'* **ចែកឋាន** /caɛc-thaːn/ *'แยกสถาน'* **ទៅស្រុកដើម** /təɨ-srɔk-daɜm/ *'ไปบ้านเดิม'* **ទៅភ្នំ** /təɨ-pʰnʊm/ *'ไปภูเขา'* **ទៅកាន់បរលោក** /təɨ-kan-bɒrəloːk/ *'ไปสู่ปรโลก'* และ **ទៅកាន់សុគតិភព** /təɨ-kan-sɔʔkəteʔphʊp/ *'ไปสู่สุคติภพ'* ส่วนการเปรียบเทียบความตายกับ**การทำลาย**เกิดขึ้นโดยการนำรูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับการทำลายสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น *ทำลาย ล้างผลาญ* และ*ทำให้ละลาย* มาสร้างเป็นคำรื่นหู ดังคำว่า **ទម្លាយខន្ធ** /tʊmliɜj–khan/ *'ทำลายขันธ์'* **ធ្លាយសង្ខារ** /tʰliɜj–sɑŋkhaː/ *'ทำลายสังขาร'* **បែកកាយរំលាយខន្ធ** /baɛc-kaːj-rʊmliɜj–khan/ *'แยกกายละลายขันธ์'* **បែកធ្លាយសង្ខារ** /baɛc-tʰliɜj–sɑŋkhaː/ *'แยกทำลายสังขาร'* และ **រំលាងខន្ធ** /rʊmliɜŋ–khan/ *'ล้างผลาญขันธ์'* นอกจากนี้ยังมีการเปรียบเทียบการตายกับ**การดับของไฟ/แสงสว่าง** โดยการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการดับของไฟ ดังคำรื่นหูว่า **ផុតរលត់** /phɔt-rɔlʊt/ 'สิ้นดับ' **រលត់** /rɔlʊt/ *'ดับ'* และ **រលត់ចិត្ត** /rɔlʊt–cɜt/ *'ดับใจ'* มาใช้ในการกล่าวถึงความตาย ซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกับแสงสว่าง โดยเปรียบเทียบการเกิดดับกับการลุกไหม้ของตะเกียง กล่าวคือชีวิตเปรียบกับแสงไฟ/แสงสว่างที่เมื่อส่องแสงแล้วย่อมมีวันดับลง ยิ่งไปกว่านั้นการตายเปรียบเป็น**ความสุข** ส่วนการมีชีวิตเปรียบเป็นความทุกข์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากว่าผู้ที่ตายแล้วไม่ต้องเผชิญกับเรื่องราวหรือปัญหาต่างๆ อีกทั้งโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ก็ไม่อาจมารุมเร้าได้เหมือนตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ จึงถือได้ว่าเป็นความสุข ดังเช่นการใช้คำรื่นหูแทนการตายว่า **សម្រាន្ត** /sɒmraːn/ *'สำราญ'* และ **ទៅបានសុខ** /təɨ-baːn-sɔk/ *'ไปได้สุข'* นอกเหนือจากนั้น การเปรียบเทียบความตายกับ**ความไม่เที่ยง**สะท้อนให้เห็นจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับความไม่เที่ยงมาใช้เป็นคำรื่นหู เช่นคำว่า **ទទួលអនិច្ចកម្ម** /tɔtuɜl-ʔanecəkam/ *'รับอนิจกรรม'* ซึ่งหมายความว่า ความตายเป็นการรับกรรมที่ไม่เที่ยง เนื่องจากชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้ยั่งยืน ย่อมมีการสูญเสียไปตามกาลเวลา และไม่เพียงเท่านั้นความตายถูกเปรียบเทียบกับ**การพักผ่อน** เช่นคำรื่นหูว่า **សម្រាក** /sɒmraːʔ/ *'พักผ่อน'* โดยใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวกับการพักผ่อน ซึ่ง

เป็นกิจกรรมหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพื่อให้คลายเหนื่อย และมีระยะเวลาเพียงชั่วคราว อีกไม่นานก็จะตื่นขึ้นมาทำกิจการงานต่างๆ ใหม่ พร้อมทั้งเปรียบเทียบการตายกับ**การกระทำแห่งกาล** เช่นคำรื่นหูว่า **ធ្វើកាលកិរិយា** /tʰβɐː-kaːlɐkɛʔriʔjaː/ *'ถึงซึ่งกาลกิริยา'* โดยเปรียบเทียบความตายกับการกระทำเมื่อถึงเวลาที่กำหนดไว้ ถึงเวลาสุดท้ายของชีวิต ทุกคนก็ต้องตาย

นอกจากนี้ยังมีคำรื่นหูที่เป็นความหมายแฝงเกี่ยวกับ**สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ** ได้แก่ พืช สัตว์ ลม เนินเขา และถ้ำ คำรื่นหูเกี่ยวกับ**พืช** เป็นคำรื่นหูที่นำพืชพรรณมาใช้เป็นคำรื่นหูเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำต้องห้าม ซึ่งจำแนกเป็นประเภทย่อย ได้แก่ ดอกไม้ หญ้า และผลไม้ คำรื่นหูเกี่ยวกับ**ดอกไม้**โดยมักจะเปรียบเทียบรูปลักษณ์และพฤติกรรมของผู้หญิงกับดอกไม้ ดังคำว่า **បុប្ផារាត្រី** /bɔʔphaː-riɜtrɛ̆j/ *'บุปผาราตรี'* เป็นคำรื่นหูใช้เรียกผู้หญิงที่ประกอบอาชีพทางเพศ โดยจะเปรียบเทียบผู้หญิงเหล่านั้นกับดอกไม้ที่สวยงามและมีกลิ่นหอม ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชายในเวลากลางคืนได้ ส่วนคำรื่นหูที่นำ**หญ้า**มาเปรียบเทียบ เช่นคำว่า **ស្មៅ** /smaɨ/ *'หญ้า'* เป็นคำรื่นหูที่ใช้แทนขนที่ลับของมนุษย์ โดยเปรียบเทียบขนที่ลับกับลักษณะของหญ้าที่สามารถขึ้นและแพร่พันธุ์ได้ง่ายตามสภาพของธรรมชาติ นอกจากนั้นยังมีคำรื่นหูที่นำ**ผลไม้**มาเปรียบเทียบอีกด้วย ดังคำว่า **ចេកអំបូង** /cɛec-ʔɒmbɔʊŋ/ *'กล้วยหอม'* เป็นคำรื่นหูแทนคำเรียกอวัยวะเพศชาย โดยนำรูปทรงของกล้วยมาเปรียบเทียบกับอวัยวะเพศชาย นอกจากคำรื่นหูเกี่ยวกับพืชที่อธิบายข้างต้นยังมีคำรื่นหูเกี่ยวกับ**สัตว์** โดยการนำลักษณะของสัตว์ต่างๆ มาใช้เป็นแบบเปรียบ เช่น **នាគរាជ** /niɜʔkəriɜc/ *'พญานาค'* เป็นคำรื่นหูแทนอวัยวะเพศชาย ซึ่งนาคเป็นงูใหญ่มีหงอน และเป็นสัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่ ความอุดมสมบูรณ์ และความมีวาสนา คำว่า **ស្រីមេអំបៅ** /srɛj-meʔɒmbaɨ/ *'ผู้หญิงผีเสื้อ'* เป็นคำรื่นหูแทนโสเภณี ซึ่งเป็นผู้หญิงที่มีอาชีพให้บริการบำบัดความใคร่แก่ผู้ชาย โดยชาวเขมรเห็นว่า ผู้หญิงในอาชีพนี้เปรียบเสมือนผีเสื้อที่มีรูปงามเฉิดฉาย และต้องโฉบเฉี่ยวไปหลายที่ นอกเหนือจากนี้ยังมีคำรื่นหูเกี่ยวกับ**ลม** ดังคำรื่นหูแทนตด ซึ่งเป็นอาการที่ลมระบายออกทางทวารหนัก เช่น **ដើរខ្យល់** /daɜ-kʰcɑl/ *'เดินลม'* และ **ផាយខ្យល់** /pʰaːj-kʰcɑl/ *'ผายลม'* ส่วนคำรื่นหูที่นำ**เนินเขา**มาใช้เป็นแบบเปรียบ ดังคำว่า **កូនភ្នំ** /kɔʊn-pʰnɔʊm/ *'เนินเขา'* เป็นคำรื่นหูแทนหน้าอกของผู้หญิง นอกจากนั้นคำรื่นหูที่เปรียบเทียบกับ**ถ้ำ** เช่น คำว่า **ល្អាង** /lᵊʔaːŋ/ *'ถ้ำ'* และ **ល្អាងកាមទេព** /lᵊʔaːŋ-kaːmətɛːp/ *'ถ้ำกามเทพ'* เป็นคำรื่นหูแทนอวัยวะเพศหญิง โดยเปรียบเทียบกับช่องที่เป็นโพรงลึกเข้าไปในพื้นดินหรือภูเขา

ส่วนคำรื่นหูที่สื่อความหมายแฝงเกี่ยวกับ**การกระทำ กิจกรรม และกิจวัตร** ได้แก่คำว่า **ដេក** /dɛec/ *'นอน'* และ **រួមដំណេក** /ruɜm-dɒmneːc/ *'ร่วมการนอน'* เป็นคำรื่นหูแทนกิจกรรมทางเพศ โดยเปรียบเทียบการมีเพศสัมพันธ์กับการเอนตัวหรือทอดตัวลงกับพื้น เตียง หรือที่ใดๆ เพื่อพักผ่อน ส่วนคำว่า **បង្កាត់ភ្លើងស្នេហ៍** /bɑŋkat-pʰlɨəːŋ-snaɛ/ *'ก่อไฟความรัก'* และ **បង្កាត់ភ្លើងតណ្ហា** /bɑŋkat-pʰlɨəːŋ-tɑnəhaː/ *'ก่อไฟตัณหา'* เป็นคำรื่นหูแทนกิจกรรมทางเพศ โดยเปรียบเทียบการมีเพศสัมพันธ์กับการก่อไฟ คำว่า **រួមមេត្រី** /ruɜm-metrɛ̆j/ *'ร่วมไมตรี'* เป็นคำรื่นหูแทนกิจกรรมทางเพศ โดยเปรียบเทียบการมีเพศสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ไมตรี ซึ่งหมายถึงความเกี่ยวข้องผูกพันกัน คำว่า **រួមបវេណី** /ruɜm-bɒβeniː/

‘ร่วมประเวณี’ เป็นคำรื่นหูแทนกิจกรรมทางเพศ โดยเปรียบเทียบการมีเพศสัมพันธ์เป็นการสืบทอดเป็นธรรมเนียม เนื่องจากการเป็นสามีภรรยากันตามธรรมเนียมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อมีลูกหลานสืบพันธุ์วงศ์ตระกูล คำว่า **រួមសំរ៉ាស** /ruɜm-saŋβas/ *‘ร่วมสังวาส’* และ **រួមរក្ស** /ruɜm-rĕaʔ/ *‘ร่วมรักษ์’* เป็นคำรื่นหูแทนกิจกรรมทางเพศ โดยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางเพศกับการอยู่ด้วยกัน ต้องดูแลซึ่งกันและกัน

คำรื่นหูที่มีความหมายแฝงเกี่ยวกับ**สงคราม** เช่นคำว่า **ចំណុចយុទ្ធសាស្ត្រ** /cɒmnɔc-jʊtĕaʔsah/ *‘จุดยุทธศาสตร์’* เป็นคำรื่นหูแทนอวัยวะเพศหญิง โดยเปรียบกับจุดทำสงคราม ส่วนคำว่า **អាវុធ** /ʔaβʊt/ *‘อาวุธ’* และ **កាណ្តាង** /kaːnɔŋ/ *‘ปืน’* เป็นคำรื่นหูแทนอวัยวะเพศชาย ซึ่งเปรียบเทียบกับอาวุธ พร้อมทั้งคำว่า **សមរភូមិលើអ្រែ** /saʔmɒːrĕaʔphuːm-lɘː-krɛː/ *‘สมรภูมิบนเตียง’* เป็นคำรื่นหูแทนกิจกรรมทางเพศ ซึ่งคำเหล่านี้เปรียบเทียบการมีเพศสัมพันธ์เป็นการทำศึกสงคราม ซึ่งจะต้องมีฝ่ายรุกและฝ่ายรับ

นอกเหนือจากนั้นยังมีคำรื่นหูที่สื่อความหมายแฝงเกี่ยวกับ**ความสุขและความทุกข์** ได้แก่ คำว่า **ឡើងឋានសួគ៌** /laɜŋ-thaːn-suːɜ/ *‘ขึ้นสวรรค์’* **ឡើងឋានសួគ៌កាមទេព** /laɜŋ-thaːn-suːɜ-kaːmɘteːp/ *‘ขึ้นสวรรค์กามเทพ’* เป็นคำรื่นหูแทนการมีเพศสัมพันธ์ โดยเปรียบเทียบกิจกรรมทางเพศกับการเดินทางจากโลกของเทพไปยังสวรรค์ ซึ่งเป็นสถานที่อันบรมสุขอย่างถาวร กล่าวคือกามสุขซึ่งเป็นสุขที่เกิดจากการที่ได้สัมผัสกับกามเปรียบเหมือนได้ขึ้นสวรรค์ คำว่า **ដោះទុក្ខសត្វធំ** /dɑh-tʊk-sat-thɔm/ *‘ถ่ายทุกข์สัตว์ใหญ่’* และ **ដោះទុក្ខសត្វតូច** /dɑh-tʊk-sat-thɔm/ *‘ถ่ายทุกข์สัตว์น้อย’* เป็นคำรื่นหูแทนการขับถ่ายของเสีย โดยเปรียบเทียบการขับถ่ายอุจจาระกับการถ่ายทุกข์สัตว์ใหญ่ ส่วนการขับถ่ายปัสสาวะเปรียบกับการถ่ายทุกข์สัตว์เล็ก เนื่องจากอาการปวดถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะเป็นทุกข์ ถ้าหากไม่ได้ไปขับถ่าย (ถ่ายทุกข์หนัก หรือถ่ายทุกข์เบา) จะมีความทุกข์ ทุรนทุราย

คำรื่นหูที่สื่อความหมายแฝงเกี่ยวกับ**สิ่งของ/เครื่องใช้/วัตถุต่าง ๆ** ได้แก่คำว่า **ខ្សែ** /kʰsaɛ/ *‘เส้น’* เป็นคำรื่นหูแทนการเอ่ยถึงงูเห่า ซึ่งเป็นสัตว์มีพิษที่ต้องหลีกเลี่ยงการเอ่ยถึงชื่อโดยตรง โดยเปรียบเทียบงูกับเส้นซึ่งเป็นสิ่งที่มีลักษณะเป็นสาย แถว แนว ส่วนคำว่า **ទ្វារមាស** /tʰβiːɜ-miɜh/ ‘ทวารทอง’ เป็นคำรื่นหูแทนอวัยวะเพศหญิง โดยเปรียบเทียบกับช่องหรือสิ่งสำคัญที่มีคุณค่า คือประตูทอง และคำว่า **បំពង់ខ្ចី** /ɓɒmpʊŋ-kʰcɛj/ *‘หลอดอ่อน’* เป็นคำรื่นหูแทนอวัยวะเพศหญิง โดยเปรียบเทียบกับหลอดซึ่งเป็นสิ่งของที่กลมยาวขนาดเล็กที่มีรูตลอด

คำรื่นหูที่สื่อความหมายแฝงเกี่ยวกับ**เครือญาติ** ได้แก่ คำว่า **បងប្អូនមកលេង** /bɒːŋ-pᵊʔoʊn-mɔːk-leːŋ/ *‘พี่น้องมาเยี่ยม’* เป็นคำรื่นหูใช้แทนการมาของประจำเดือนผู้หญิง โดยเปรียบเทียบประจำเดือนกับพี่น้องที่มักจะมาเยี่ยม ช่วยเหลือ พึ่งพากันเป็นประจำ คำว่า **អាប្អូនប្រុស** /ʔa-pᵊʔoʊn-prɔh/ *‘ไอ้น้องชาย’* และ **អាអូនតូច** /ʔa-ʔoʊn-toʊc/ *‘ไอ้น้องน้อย’* เป็นคำรื่นหูที่ใช้แทนคำเรียกอวัยวะเพศชาย โดยเปรียบเทียบกับน้องชาย ที่มีความใกล้ชิดกัน และเป็นที่รัก และคำว่า **កូនចៅ** /koʊn-caɨ/ *‘ลูกหลาน’* เป็นคำรื่นหูใช้แทนการเรียกเสือที่เป็นสัตว์ร้ายที่มักจะทำร้ายมนุษย์ในขณะเดินป่า ชาวเขมรเชื่อว่าการที่เอ่ยถึงชื่อสัตว์ร้าย

โดยตรง จะทำให้สัตว์ร้ายนั้นออกมาทำร้าย ดังนั้นจึงต้องเรียกเสือเป็นลูกหลาน เนื่องจากลูกหลานเป็นญาติที่ต้องมีกริยามารยาทที่ดี เคารพผู้อาวุโส มีความกตัญญู การเรียกเช่นนี้ก็เพื่อป้องกันอันตราย

คำรื่นหูที่มีความหมายแฝงเกี่ยวกับ**อาหารการกิน** ได้แก่ **នំប៉ាវ /nʊm-paːʋ/** *'ซาลาเปา'* เป็นคำรื่นหูที่ใช้แทนหน้าอกของผู้หญิง โดยเปรียบเทียบหน้าอกของผู้หญิงกับรูปลักษณ์ของซาลาเปา ซึ่งเป็นขนมชนิดหนึ่ง ทำด้วยแป้งสาลีปั้นเป็นลูกกลม ข้างในใส่ไส้ มีทั้งไส้หวานและไส้เค็ม นอกจากนี้คำว่า **បាញ់ឆែវ /ɓaɲchaɛʊ/** *'ขนมเบื้องญวน'* เป็นคำรื่นหูแทนการสำรอกออกมาทางปาก โดยเปรียบเทียบกับลักษณะของอาหารว่างชนิดหนึ่ง ที่ใช้วิธีกลอกแป้งข้าวเจ้าที่ผสมกับน้ำ ผงขมิ้น และกะทิ ยัดใส้ไส้ด้วยมันหมู กุ้ง และถั่วงอก แล้วนำมาทอดในกระทะ ซึ่งนิยมรับประทานกับผักหลายชนิด แล้วจิ้มด้วยน้ำปลาหวาน ส่วนคำว่า **ស្លាការី /slɔː-kariː/** *'ทำแกงกะหรี่'* เป็นคำรื่นหูที่ใช้แทนการมีประจำเดือนของผู้หญิง โดยเปรียบเทียบกับการทำแกงกะหรี่ ซึ่งเป็นอาหารที่ได้รับอิทธิพลจากอาหารอินเดีย แต่อาหารนี้ได้รับความนิยมจากชาวเขมรมาก โดยนำมารับประทานกับขนมจีน หรือขนมปัง นอกจากนี้ชาวเขมรเปรียบเทียบผ้าอนามัยกับขนมปัง จึงเป็นสาเหตุในการเปรียบเทียบการมีประจำเดือนกับการทำแกงกะหรี่ ซึ่งเป็นอาหารที่นิยมรับประทานคู่กัน

คำรื่นหูที่สื่อความหมายแฝงเกี่ยวกับ**การปฏิบัติทางวัฒนธรรม** ได้แก่ คำรื่นหูว่า **បត់ជើងធំ /[ɓat-cəːŋ]-thɔm/** *'พับขาใหญ่'* **បត់ជើងតូច /[ɓat-cəːŋ]-toʊc/** *'พับขาเล็ก'* **បត់ដៃបត់ជើង /[ɓat-dai]-[ɓat-cəːŋ]/** *'พับแขนพับขา'* มีความหมายแฝงเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติทางวัฒนธรรมของชาวเขมร กล่าวคือท่าทางในการปฏิบัติกิจส่วนตัวของชาวเขมร อันได้แก่ท่าทางในการขับถ่ายของชาวเขมรซึ่งจะนั่งพับขา ดังนั้น คำว่า *พับขาใหญ่* จึงเป็นคำรื่นหูแทนการขับถ่ายอุจจาระ คำว่า *พับขาเล็ก* เป็นคำรื่นหูแทนการขับถ่ายปัสสาวะ และคำว่า *พับแขนพับขา* เป็นคำรื่นหูแทนการขับถ่ายโดยทั่วไป

3. **ค่านิยมที่สะท้อนจากคำรื่นหู**

ค่านิยมหมายถึงความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะค่อนข้างถาวร ที่บุคคลหรือสังคมเห็นว่าควรยึดถือปฏิบัติ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และสามารถสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วคน ดังนั้นการศึกษาโครงสร้างหรือความหมายของคำที่เป็นส่วนหนึ่งของภาษาย่อมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของคนในสังคมได้ (อรทัย ชินอัครพงศ์, 2557, หน้า 70)

จากการวิเคราะห์ความหมายของคำรื่นหูในภาษาเขมรพบว่าสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวเขมร 4 ประการ ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับบุคคล ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม และค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 **ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อ** จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนาพุทธ ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อเรื่องขวัญ จากการวิเคราะห์ความหมายของคำรื่นหูพบว่าคำรื่นหูสะท้อนให้เห็น**ค่านิยมเกี่ยวกับศาสนาพุทธ** 3 ประการ ได้แก่ **ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม**ที่กล่าว

ว่า มนุษย์เกิดมาถูกควบคุมโดยอำนาจบุญกรรม กรรมหรือการกระทำในอดีตส่งผลให้คนเกิดมามีสถานภาพหรือฐานะที่แตกต่างกันในชาติปัจจุบัน และการตายคือการสิ้นกรรม ดังเช่นคำรื่นหูว่า **ផុតកម្ម** /phɔt-kam/ *'สิ้นกรรม'* และ **ផុតកម្មផុតពៀរ** /phɔt-kam-phɔt-piːɜ/ *'สิ้นกรรมสิ้นเวร'* นอกจากนี้ คำรื่นหูยังสะท้อนให้เห็นถึง**ความเชื่อเรื่องขันธ์**ที่กล่าวว่า ความตายเป็นการแยกออกจากกันของขันธ์ทั้ง 5 การตายทางพุทธศาสนาจึงหมายถึงการที่ขันธ์ทั้ง 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ แตกสลายแล้ว ดังคำว่า **ទម្លាយខន្ធ** /tʊmliɜj–khan/ *'ทำลายขันธ์'* และ **បែកកាយរំលាយខន្ធ** /baɛc-kaːj-rʊmliɜj–khan/ *'แยกกายละลายขันธ์'* นอกเหนือจากนั้นคำรื่นหูยังสะท้อนให้เห็น**ความเชื่อเรื่องโลกหน้า**ซึ่งหมายถึงชีวิตหลังความตาย กล่าวคือเมื่อสิ่งมีชีวิตตายไป ก็ไม่มีสิ่งใดหลงเหลืออยู่ นอกจากวิญญาณ แล้ววิญญาณนั้นก็จะต้องเดินทางไปยังภพภูมิใหม่หรือมีชีวิตใหม่ ดังเช่นคำรื่นหูว่า **ទៅកាន់បរលោក** /təi-kan-bɒrəloːk/ *'ไปสู่ปรโลก'* **ទៅកាន់សុគតិភព** /təi-kan-sɔʔkəteʔphʊp/ *'ไปสู่สุคติภพ'* ส่วนค่านิยมที่เกี่ยวกับความเชื่อทาง**ศาสนาพราหมณ์** 2 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องศิวลึงค์ และความเชื่อเรื่องกามเทพ ชาวเขมรในอดีตและปัจจุบันมี**ความเชื่อเรื่องศิวลึงค์** เนื่องจากพระศิวะเป็นเทพเจ้าแห่งการทำลายล้างโลก และเทพเจ้าแห่งการสืบพันธุ์ด้วย จึงมีการแกะสลักศิวลึงค์จากหินทราย และตั้งบนประติมากรรมโยนีพระแม่อุมาเทวี ชาวเขมรเรียกหินที่สร้างเป็นศิวลึงค์ว่า *องค์* ซึ่งย่อมาจากคำว่า *องคชาต/องค์กำเนิด* ส่วนหินที่เป็นสัญลักษณ์โยนีพระแม่อุมาเทวี เรียกว่า *หลอดอ่อน* และน้ำรดบนหินที่เป็นสัญลักษณ์ของพระศิวะ และพระแม่อุมาเทวี เพื่อบวงสรวงขอความสุข ความเจริญเรียกว่า *น้ำองค์หลอดอ่อน* ตามคติความเชื่อดังกล่าวทำให้ชาวเขมรใช้คำรื่นหูแทนอวัยวะเพศของผู้ชายว่า **អង្គ** /ʔɑŋ/ *'องค์'* **អង្គជាត** /ʔɑŋ-ciɜt/ *'องคชาต'* และ **អង្គកំណើត** /ʔɑŋ-kɒmnaɜt/ *'องค์กำเนิด'* ส่วนคำรื่นหูแทนอวัยวะเพศหญิง ได้แก่ **បំពង់ខ្ចី** /bɒmpʊŋ-kʰcɛj/ *'หลอดอ่อน'* และ **យោនី** /joniː/ *'โยนี'* นอกจากนี้ยังมี**ความเชื่อเรื่องกามเทพ** ซึ่งเป็นเทพในศาสนาพราหมณ์ที่บันดาลให้ชายหญิงรักใคร่กันโดยใช้พลานุภาพแห่งศร ดังคำรื่นหูแทนอวัยวะเพศหญิงว่า **ល្អាងកាមទេព** /lʲʔaːŋ-kaːmətəːp/ *'ถ้ำกามเทพ'* และคำรื่นหูแทนกิจกรรมทางเพศว่า **ឡើងឋានសួគ៌កាមទេព** /laɜŋ-thaːn-suːɜ-kaːmətəːp/ *'ขึ้นสวรรค์กามเทพ'* ส่วนค่านิยมที่เกี่ยวกับ**ความเชื่อเรื่องขวัญ**เป็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ ชาวเขมรเชื่อว่ามนุษย์มีขวัญทั้งหมด 19 ขวัญมีหน้าที่ช่วยรักษาชีวิตไม่ให้สูญสิ้นไป หากขวัญส่วนมากของคนใดคนหนึ่งเสียหาย จะทำให้คนนั้นมีโรคภัยไข้เจ็บ และผอมลง นอกจากนี้ตามธรรมเนียมของชาวบ้าน เมื่อเห็นเด็กหรือผู้ใหญ่ที่มีเนื้อมีหนังอุดมสมบูรณ์ มักจะชื่นชมว่า 'คนนี้มีขวัญ' เนื่องจากคนนั้นไม่มีโรค มีสุขภาพเข้มแข็ง จึงถูกนำไปใช้เป็นคำรื่นหูด้วย เช่นคำรื่นหูแทนความอ้วนว่า **មានព្រលឹង** /miɜn-prɔləŋ/ *'มีขวัญ'* เป็นต้น

3.2 **ค่านิยมเกี่ยวกับบุคคล** เป็นค่านิยมที่เกี่ยวเนื่องกับบุคคลในฐานะเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นค่านิยมที่บุคคลส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติเพื่อทำให้ตนเองมีความสุข คำรื่นหูสะท้อนให้เห็นค่านิยมเกี่ยวกับบุคคล 5 ประการ ได้แก่ **ค่านิยมที่เกี่ยวกับผู้ชาย** คือการให้ความสำคัญแก่เพศชายมากกว่าเพศหญิง เพราะชาวเขมรใช้คำที่มีความหมายแฝงหมายถึงความมีอำนาจ เพื่อใช้เรียกอวัยวะเพศชาย ดังคำว่า **អាវុធ** /ʔaβʊt/ *'อาวุธ'* **កាណុង** /kaːnɔŋ/ *'ปืน'* และ **នាគរាជ** /niʂʔkəriɜc/ *'พญานาค'* ในขณะที่คำเรียกอวัยวะเพศหญิงไม่พบ

คำที่มีความหมายแฝงเช่นนี้ ส่วน**ค่านิยมที่เกี่ยวกับผู้หญิง**สะท้อนให้เห็นจากคำรื่นหูแทนอวัยวะเพศหญิง ว่า ទ្វារមាស /tʰβiːɜ-miɜh/ *‘ทวารทอง’* กล่าวคือเพศหญิงเป็นเพศที่มีคุณค่า เนื่องจากชาวเขมรได้ใช้คำที่มีความหมายแฝงหมายถึงสิ่งที่มีคุณค่า เพื่อใช้เรียกอวัยวะเพศหญิง นอกจากนี้ยังมี**ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน** เช่นคำรื่นหูว่า រួមបវេណី /ruɜm-bɒβeniː/ *‘ร่วมประเวณี’* เป็นคำรื่นหูที่ใช้แทนกิจกรรมทางเพศ คำเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมการเลือกคู่ครองและการแต่งงานของชาวเขมร กล่าวคือมีการจัดประเพณีแต่งงานก่อนที่จะอยู่บ้านร่วมกันเป็นสามีภรรยา ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องกระทำให้ถูกต้องตามธรรมเนียมประเพณีและเป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่จะเป็นฝ่ายจัดการให้ เนื่องจากชาวเขมรยังถือว่าการที่ลูกได้แต่งงานอย่างถูกต้องตามประเพณี โดยเฉพาะลูกสาวถือเป็นเกียรติยศของวงศ์ตระกูล ในส่วนของ**ค่านิยมเกี่ยวกับความสุภาพ**สะท้อนให้เห็นจากการใช้คำรื่นหูเพื่อความสุภาพ ได้แก่ คำเกี่ยวข้องกับอวัยวะเพศ กิจกรรมทางเพศ การขับถ่ายของเสีย และสิ่งปฏิกูลจากร่างกาย ซึ่งถือว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องน่าละอาย ไม่สมควรที่จะนำมากล่าวถึงอย่างเปิดเผย เนื่องจากคำดังกล่าวเป็นคำต้องห้ามอย่างเด็ดขาด ต้องระมัดระวังในการพูดออกมา ดังเช่นคำรื่นหูว่า ប្រដាប់ភេទ /prɒdap-pheːt/ *‘เครื่องเพศ’* មានទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទ /miɜn tʊmnĕaʔtʊmnɔːŋ pʰlɜi-pheːt/ *‘มีความสัมพันธ์ทางเพศ’* ទៅបន្ទប់ទឹក /təi-[bɒntʊp-tək]/ *‘ไปห้องน้ำ’* เป็นต้น นอกเหนือจากนั้นแล้ว คำรื่นหูยังสะท้อนให้เห็น**ค่านิยมการให้ความสำคัญเรื่องหน้าตา** โดยเฉพาะคำรื่นหูที่ใช้แทนคำต้องห้ามเกี่ยวกับความผิดปกติ/ความบกพร่องด้านรูปลักษณ์ ได้แก่ความพิการ สัดส่วนที่ไม่ดี ผิวพรรณที่ไม่ดี และความขี้เหร่ เนื่องจากการกล่าวถึงความผิดปกติหรือความบกพร่องถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เพราะทำให้คนเหล่านั้นรู้สึกเจ็บใจ ขายหน้า หรือเสียหน้า จึงต้องนำคำรื่นหูมาใช้แทน ดังคำรื่นหูแทนความขี้เหร่ว่า មុខមាត់មិនសមប្រកប /[mʊk-moat]-mən-[sɒːm-prɒkɒːp]/ *‘หน้าตาไม่สมประกอบ’* และ មុខមាត់មិនស្អាបាន /[mʊk-moat]-mən-sɜi-baːn/ *‘หน้าตาไม่ค่อยดี’* เป็นต้น

3.3 **ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม** คือค่านิยมเกี่ยวกับการที่บุคคลต้องอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม คำรื่นหูสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมเกี่ยวกับสังคม 2 ประการ ได้แก่ **ค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัวและญาติพี่น้อง** คือการให้ความสำคัญกับญาติพี่น้องของชาวเขมร เพราะญาติพี่น้องมีความผูกพันใกล้ชิดกันทางสายเลือด ย่อมเข้าใจและไว้ใจกันได้ง่ายและดีกว่าผู้อื่น จึงต้องมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของพี่น้องให้มั่นคงมากยิ่งขึ้น ดังคำว่า បងប្អូនមកលេង /bɒːŋ-pᵊʔoʊn mɔːk leːɲ/ *‘พี่น้องมาเยี่ยม’* เป็นคำรื่นหูใช้แทนการมีประจำเดือนของผู้หญิง โดยเปรียบเทียบประจำเดือนกับพี่น้องที่มักจะมาเยี่ยม ช่วยเหลือ พึ่งพากันเป็นประจำ ส่วน**ค่านิยมการยกย่องบุคคลในสังคม**เป็นค่านิยมที่สำคัญประการหนึ่งของสังคมกัมพูชา เพราะแม้แต่บุคคลที่ใกล้ชิดก็ยังต้องยกย่อง ยิ่งบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันห่างๆ ก็ยิ่งสมควรยกย่องมากขึ้น บุคคลที่น่าได้รับการให้เกียรติและยกย่องคือผู้อาวุโส ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีประสบการณ์มานาน เป็นผู้รอบรู้ และหมายถึงผู้ที่มีอายุมากกว่า รวมไปถึงผู้ที่มีตำแหน่งที่สูงกว่า ดังคำว่า បែកកាយរំលាយខន្ធ /baɛc-kaːj-rʊmliɜj-khan/ *‘แยกกายละลายขันธ์’* เป็นคำรื่นหูแทนความตายและถูกนำมาใช้เมื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่วิญญาณบุพการีทั้งหลาย เช่น บิดามารดา ปู่ย่าตายาย ซึ่งเป็นบุคคลที่ควรยกย่อง

3.4 ค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการทำงาน โดยทั่วไปมนุษย์ทุกคนต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามมีอาชีพบางอย่างไม่สมควรที่จะกล่าวถึงโดยตรง เพราะเป็นอาชีพที่คนในสังคมตีค่าว่าต้อยต่ำ และไม่เป็นที่ยอมรับ จึงต้องใช้คำรื่นหูแทนเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ประกอบอาชีพนั้น ดังอาชีพขายบริการทางเพศ ค่านิยมของสังคมกัมพูชายังไม่ยอมรับอาชีพขายบริการทางเพศ เนื่องจากเป็นอาชีพที่น่าอับอายและโดนดูถูก จึงต้องนำคำรื่นหูมาใช้แทน เช่น **ស្រីរកស៊ីផ្លូវភេទ /srɛj-rɔʔ-si-pʰlɜj-pheːt/** ‘ผู้หญิงหากินทางเพศ’ **ស្រីប្រកបរបរផ្លូវភេទ /srɛj-prɒkɒːp-rɔbɒː-pʰlɜj-pheːt/** ‘ผู้หญิงประกอบอาชีพทางเพศ’ เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

จากจำนวนคำรื่นหูในภาษาเขมร 247 คำ สามารถจัดประเภททางความหมายได้ 9 กลุ่ม เรียงตามลำดับจากมาก ดังนี้ อวัยวะในร่างกาย ความตาย ความบกพร่อง/ความผิดปกติของร่างกาย สภาพจิตและสติปัญญา กิจกรรมทางเพศ ของเสียและการขับถ่ายของเสีย สัตว์ โรคภัยไข้เจ็บ อาชีพ และชาติพันธุ์ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของฆืน สุข (Khin, 2007) เนื่องจากระยะเวลาการทำวิจัยและแหล่งข้อมูลที่ต่างกันอาจทำให้เกิดการเพิ่มประเภทหรือจำนวนคำรื่นหู และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมกัมพูชาที่มีการสร้างคำรื่นหูใหม่เพิ่มเติมเพื่อแทนคำต้องห้าม เพราะคำคำหนึ่งที่เคยเป็นคำรื่นหูในสมัยหนึ่ง อาจกลายเป็นคำไม่สุภาพหรือกลายเป็นคำที่มีความหมายกลางๆ ในอีกสมัยหนึ่งได้ ทำให้ต้องสร้างคำใหม่ให้เหมาะสมกับค่านิยมของสังคมในสมัยนั้นๆ

ผลการวิเคราะห์ความหมายของคำรื่นหูในภาษาเขมรพบว่าคำรื่นหูสื่อความหมายตรงมากกว่าความหมายแฝง โดยความหมายตรงของคำรื่นหูจะเกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายมากที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องความผิดปกติทางรูปลักษณ์ สภาพจิตและสติปัญญา สัตว์ ของเสียและการขับถ่าย กิจกรรมทางเพศ โรคภัย อาชีพ และชาติพันธุ์ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าคำรื่นหูเกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด เนื่องจากการกล่าวถึงอวัยวะในร่างกาย โดยเฉพาะอวัยวะเพศ เป็นเรื่องที่น่าอับอายและมีความหยาบคายอย่างรุนแรงที่สุดในสังคม จึงต้องนำคำที่มีความหมายเป็นกลางมาใช้แทน ส่วนความหมายแฝงมีการใช้คำรื่นหูเกี่ยวกับความตายมากที่สุด รองลงมาเป็นคำรื่นหูเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การกระทำ/กิจกรรม สงคราม ความสุขและความทุกข์ สิ่งของ เครือญาติ อาหาร การปฏิบัติทางวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่าความหมายแฝงเกี่ยวกับความตายมีจำนวนมากที่สุด เนื่องจากการกล่าวถึงความตายโดยตรงทำให้ผู้ฟังรู้สึกเศร้าโศก และสะเทือนใจอย่างมาก ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ยิ่งมีการห้ามไม่ให้พูดถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากขึ้นเท่าใด คนในสังคมจะยิ่งหาหนทางที่จะพูดถึงมากขึ้นเท่านั้น ด้วยการนำคำรื่นหูมาใช้แทนนั่นเอง

นอกจากนั้นแล้ว คำรื่นหูเหล่านี้ก็แสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ด้านค่านิยมของชาวเขมร 4 ประการ ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับบุคคล ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม และค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

ทั้งนี้การศึกษาครั้งนี้ยังต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ เพิ่มเติม เนื่องจากยังมีคำรื่นหูที่ใช้แทนคำต้องห้ามอีกมากมายในสังคมกัมพูชา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำรื่นหูยังมีไม่มากนัก อีกทั้งหากค่านิยมของสังคมย่อยๆ ต่างกันก็น่าจะมีคำรื่นหูที่สะท้อนค่านิยมที่ต่างกัน จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจหากจะมีการศึกษาค้นคว้าต่อไป

บรรณานุกรม

แก้วใจ จันทร์เจริญ. (2533). ***คำรื่นหูในภาษาไทย***. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุวรรณ พุ่มพฤกษ์. (2538). คำต้องห้ามในร้อยกรองของอังคาร กัลยาณพงศ์. ***ศาสตร์แห่งภาษา***, 7(1), 1-24.

ชัชวดี ศรลัมพ์. (2558). ระบบความหมาย. ใน ดียู ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์ (บรรณาธิการ), ***ภาษาและภาษาศาสตร์*** (พิมพ์ครั้งที่ 1, หน้า 186-187). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปราณี กุลละวณิชย์. (2527). ว่าด้วยคำว่า "ตาย". ***ศาสตร์แห่งภาษา***, 4(1), 36-41.

พิชญ์สินี เสถียรธราดล และอรทัย ชินอัครพงศ์. (2560). ความหมายเชิงมโนทัศน์ของคำว่า “โกง” ในภาษาไทย: การวิเคราะห์ตามแนวอรรถศาสตร์โปรชาน. ***วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร***, 14(3), 105-119.

ภัทรภร วณิชธนากุล. (2559). ***การศึกษาเปรียบเทียบคำรื่นหูภาษาจีน-ไทย***. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาจีน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ราชบัณฑิตยสภา. (2560). ***พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป)*** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

สุริยา รัตนกุล. (2544). ***อรรถศาสตร์เบื้องต้น***. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

อรทัย ชินอัครพงศ์. (2557). อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำด่าในภาษาไทย. ***วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร***, 11(2), 57-76.

Allan, K. & Burridge, K. (1991). ***Euphemism and dysphemism: Language used as shield and weapon***. New York: Oxford University Press.

Allan, K. & Burridge, K. (2006). ***Forbidden words: Taboo and the censoring of language***. New York: Cambridge University Press.

Buddhist Institute. (1967). ***Khmer dictionary***. Phnom Penh: Buddhist Institute. [in Khmer]

Đào, D. (2015). A comparison between Vietnamese and Khmer in terms of taboo words and euphemism about unwanted things. ***Science and Technology Development***, 18(3), 110-115.

Filippi, J. M. & Hiep, C. V. (2016). ***Khmer pronouncing dictionary: Standard Khmer and Phnom Penh dialect***. Phnom Penh: KAM Editions. [in Khmer]

Khin, S. (2007). ***Khmer grammar***. Phnom Penh: Royal Academy of Cambodia. [in Khmer]

Sam, E. (2012). ***Taboo words in Khmer society***. Master's thesis (Linguistics). Royal University of Phnom Penh. [in Khmer]